

DERS ALMAK

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ders almak *Deyim* 2) *mec.* bir olaydan deneyim kazanmak, ibret almak.

ATASÖZLERİ VE DEYİMLER SÖZLÜĞÜ

(ذ ك ر) 292

İletişimde kişi, verici durumdayken **öğütte (nasihatte) bulunur.** (Öğüt verir, nasihat eder, konuşur.)
İletişimde kişi, alıcı durumdayken **ders alır, ibret alır, söz dinler.**

İLGİLİ DEYİMLER:

öğütte bulunmak *Deyim* öğüt vermek. (و ع ظ) 25

nasihatte bulunmak *Deyim* nasihat etmek. (ن ص ح) 13

hatırında tutmak *Deyim* unutmamak. (ذ ك ر) 292

hatırına getirmek *Deyim* hatırlamasına yol açmak. (ذ ك ر) 292

Kur'an'daki **yakın anlamlı kelimelerden olan "nasihat, mevize (vaaz) ve zikir"**ın Türkçede ayrı ayrı karşılıkları bulunmadığı için bunların üçüne de meallerde "öğüt" karşılığı verilmiş. Böylece bu üç terim, eş anlamlı kabul edilmiş, oluyor:

"Kur'an'da eş anlamlılık yoktur." ilkesine uygun olarak bu üç söze ayrı ayrı karşılıklar verilmesi gerekir.

Biz şimdilik şu karşılıkları öneriyoruz:

Kur'an'daki "ن ص ح" kök harflerinden türemiş, deyimsel anlamlı bazı kelimeler için "**nasihatte bulunmak**" deyimini tercih edilebilir.

Kur'an'daki "و ع ظ" kök harflerinden türemiş, deyimsel anlamlı bazı kelimeler için "**öğütte bulunmak**" deyimini tercih edilebilir.

Çünkü "**vaaz vermek**" deyiminin Türkçede özel bir anlam kazandığını görüyoruz:

vaaz vermek *Deyim* cami, mescit vb. yerlerde dinî konuşma yapmak.

ATASÖZLERİ VE DEYİMLER SÖZLÜĞÜ

mevize *Arapça mev'ize* 1. *isim, eskimiş* ► vaaz. 2. *isim, eskimiş* ► öğüt.

GÜNCEL TÜRKÇE SÖZLÜK

Kur'an'daki "ذ ك ر" kök harflerinden türemiş, deyimsel anlamlı bazı sözler için ise "**hatırında tutmak**" ve "**ders almak**" deyimleri tercih edilebilir.

وَلَا تَنْكُحُوا الْمُشْرِكَاتِ حَتَّىٰ يُؤْمِنَ وَلَا مَؤْمِنَةٌ حَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكَةٍ وَلَا تُنْكَحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّىٰ يُؤْمِنُوا وَلَعَبْدٌ مُّؤْمِنٌ حَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكٍ وَلَا أَعْبَادٌ أُولَئِكَ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَاللَّهُ يَدْعُوا إِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ بِإِذْنِهِ وَيُبَيِّنُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

Sirk koşan kadınları, **imana gelinceye** kadar nikâhlamayın; **imana gelmiş** bir cariye, **hoşunuza giden sirk koşan** bir kadından daha hayırlıdır. **Sirk koşan** erkekleri de **imana gelinceye** kadar nikahlamayın; **imana gelmiş** bir köle, **hoşunuza giden sirk koşan** bir erkekten daha hayırlıdır. Onlar, ateşe **davet eder**; Allah ise kendi izniyle cennete ve mağfirete **davet eder**. O, insanlara ayetlerini bildirir. Umulur ki **ders alırlar**. 2/BAKARA-221

يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ

Allah, hikmeti dilediğine verir. Kime hikmet verilirse ona pek çok hayır verilmiş demektir. Ancak sağduyu sahipleri **ders alır**. 2/BAKARA-269

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ

O, sana Kitap'ı indirendir. Onun bazı ayetleri muhkemdir, onlar kitabın anasıdır. Diğerleri de müteşabihdir. Kalplerinde eğrilik olanlar, **fitne fesat çıkarmak** ve onu **kafasına göre** yorumlamak (tevil etmek) için müteşabih ayetlerin peşine takılırlar. Oysa onun tevilini ancak Allah bilir. İlimde derinleşmiş olanlar (rasihun), "Ona inandık, hepsi Rabb'imiz katındandır." derler. (Bundan) ancak sağduyu sahipleri **ders alır. 3/ALİİMRAN-7**

وَحَاجَّةُ قَوْمِهِ قَالَ اتَّحَاجُّونِي فِي اللَّهِ وَقَدْ هَدَيْتَنِي وَلَا أَخَافُ مَا تُشْرِكُونَ بِهِ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ رَبِّي شَيْئًا وَسِعَ رَبِّي كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ

Ve toplumu onunla **tartışmaya girdi**. Dedi ki "Beni doğru yola ileten o olduğu hâlde, siz Allah hakkında hâlâ benimle tartışıyor musunuz? Ben sizin şirk aracı kıldığımız şeylerden korkmuyorum. Rabb'im'in istemediği hiçbir şey gerçekleşmez. Rabb'im'in ilmi her şeyi **içine alır**. Siz hâlâ düşünüp **ders almayacak mısınız? 6/ENAM-80**

Mustafa İslamoğlu Meali

Ve toplumu onunla **tartışmaya girdi**. Dedi ki: "Beni doğru yola ileten o olduğu hâlde, siz Allah hakkında hâlâ benimle tartışıyor musunuz? Ben sizin şirk aracı kıldığımız şeylerden korkmuyorum; Rabb'im'in istemediği hiçbir şey gerçekleşmez, Rabb'im ilmiyle her şeyi kuşatır: siz hâlâ düşünüp **ders almayacak mısınız? 6/ENAM-80**

وَهَذَا صِرَاطُ رَبِّكَ مُسْتَقِيمًا قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَذَكَّرُونَ

Bu (din), Rabb'inin dosdoğru yoludur. Biz, **ders alacak** bir kavim için ayetleri ayrıntılı olarak açıkladık. **6/ENAM-126**

وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا بِالْكَيْلِ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ لَا تُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْبُدُوا وَلَا تَدْرُسُونَ

'Yetimin malına, o erginlik çağına erişinceye kadar -o en güzel (biçim) dışında yaklaşmayın. Ölçü ve tartıda kıstı **yerine getirin**. Biz hiç kimseye **altından kalkamayacağı** işler için **öneride bulunmayız**. Söylediğiniz zaman, yakınınız dahi olsa, adil olun. Allah'a olan ahdinizi **yerine getirin**. İşte bunlarla size **salık verdi**. Umulur ki **ders alırsınız**.'

6/ENAM-152

يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُؤَارِي سَوَاتِكُمْ وَرِيشًا وَلِبَاسَ النَّقْوَىٰ ذَٰلِكَ خَيْرٌ ذَٰلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَكَّرُونَ

Ey Adem oğulları! Size avret yerlerinizi örten giysi ve giyininip süsleneceğiniz elbise indirdik. Takva elbisesi ise en hayırlı olandır. İşte bunlar Allah'ın ayetlerindedir. Umulur ki **ders alırlar. 7/ARAF-26**

وَلَقَدْ أَخَذْنَا آلَ فِرْعَوْنَ بِالسِّنِينَ وَنَقْصِ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَذَكَّرُونَ

Ant olsun ki biz de Firavun ailesini **ders alsınlar** diye yıllarca kuraklığa ve ürün kıtlığına uğrattık.

7/ARAF-130

أَوْ لَا يَرَوْنَ أَنَّهُمْ يُفْتَنُونَ فِي كُلِّ عَامٍ مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ لَا يَتُوبُونَ وَلَا هُمْ يَذَكَّرُونَ

Bayraktar Bayraklı Meali

Onlar, her yıl bir veya iki defa imtihan edildiklerini görmüyorlar mı? Sonra da ne tövbe ediyorlar ne de **ders alıyorlar. 9/TEVBE-126**

إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ مَا مِنْ شَفِيعٍ إِلَّا مِنْ بَعْدِ إِذْنِهِ ذَٰلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ

Kuşku yok ki Rabb'iniz, gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra arşa istiva eden, her şeyi **cekip ceviren** odur. Onun izni olmadan kimse şefaathçi olamaz. İşte O Rabbiniz Allah'tır. O hâlde ona **kul olun**. Hâlâ **ders almaz mısınız? 10/YUNUS-3**

مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ كَالْأَعْمَىٰ وَالْأَصْمَىٰ وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ

Bu iki zümrenin (müminler, kâfirler) durumu, kör ve sağır ile gören ve işiten kimseler gibidir. Bunların hâli hiç eşit olur mu? Hâlâ **ders almıyor musunuz? 10/HUD-24**

تَوْتِي أَكْلَهَا كُلِّ جَبِينِ بَادِنِ رَبِّهَا وَ يَضْرِبُ اللهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

(O ağaç), Rabbinin izniyle her zaman yemişini verir. **Ders alsınlar** diye Allah insanlara **örnekler verir**. 14/İBRAHİM-25

وَمَا ذَرَأَ لَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَذَكَّرُونَ

Yeryüzünde sizin için rengârenk yarattıklarında da **ders alacak** kimseler için ayet vardır. 16/NAHİL-13

فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لَّيِّنًا لَعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَحْشَىٰ

Ona yumuşak söz söyleyin. Belki **ders alır** veya korkar. 20/TAHA-44

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّىٰ تَسْتَأْذِنُوا وَتُسَلِّمُوا عَلَىٰ أَهْلِهَا ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَذَكَّرُونَ

Ey iman edenler! Kendi evlerinizden başka evlere **izin almadan** ve halkına **selam vermeden** girmeyin. Bu sizin için daha hayırlıdır. Belki **ders alırsınız**. 24/NUR-27

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لَهُ بَيْنَهُمْ لِيَذَّكَّرُوا فَأَبَىٰ أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا

Ant olsun bunu, insanların **ders almaları** için, aralarında çeşitli şekillerde anlatmışızdır ama insanların çoğu nankörlük etmiştir. 25/FURKAN-50

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَىٰ الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِ مَا أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ الْأُولَىٰ بَصَائِرَ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

Ant olsun biz, ilk nesilleri **helak ettikten** sonra Musa'ya, insanlar **ders alsınlar** diye apaçık deliller, hidayet rehberi ve rahmet olarak o Kitap'ı (Tevrat'ı) vermişizdir. 28/KASAS-43

وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الطُّورِ إِذْ نَادَيْنَا وَلَكِنْ رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا مَّا أَتَيْتَهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

(Musa'ya) seslendiğimiz zaman da sen Tûr'un yanında değildin. Bilakis, senden önce kendilerine uyarıcı (elçi) gelmemiş bir kavmi uyarman için Rabbinden bir rahmet olarak (orada geçenleri sana bildirdik); o ki **ders alırlar**. 28/KASAS-46

وَلَقَدْ وَصَّلْنَا لَهُمُ الْقَوْلَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

Ant olsun ki biz, **ders alsınlar** diye sözü (vahyi) birbirini ardınca yetiştirmişizdir. 28/KASAS-51

كِتَابٍ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُوا الْأَلْبَابِ

Sana bu mübarek Kitap'ı, ayetleri üzerinde **kafa yorsunlar** ve sağduyu sahipleri (ondan) **ders alsınlar** diye indirdik. 38/SAD-29

وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

Ant olsun ki biz, **ders alsınlar** diye, bu Kur'an'da insanlara her türlü **örneği verdik**. 39/ZÜMER-27

فَأِنَّمَا يَسَّرْنَا بِلِسَانِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

Biz onu (Kur'an'ı), **ders alsınlar** diye senin dilinle onu kolaylaştırdık. 44/DUHAN-58

أَوْ يَتَذَكَّرَ فَنَنْفَعَهُ الذِّكْرَ

Mehmet Çakır Meali

Belki de **ders alıp** istifade edecek. 80/ABESE-4